

YO'L HARAKATI XAVFSIZLIGINING HUQUQIY ASOSLARI TAHLILI

Nurillayev Umidbek Xudayberdiyevich

Jamoat Xavfsizligi Universtiteti magistraturasi tinglovchisi

Kalit so'zlar: xavfsizlik, potensial yechimlar, qonun-qoidalar, omillar, sabablar

Kirish: Global miqyosda har yili 1,24 million kishi yo'l-transport hodisalariga (RTA) duchor bo'ladi, ularning 92% past va o'rta daromadga ega bo'lgan fuqarolardir. Ushbu qurbonlarning deyarli 60% 15-44 yosh guruhiga mansubligi sababli yanada tashvish tug'diradi.

2011-2020 yillardagi sog'liqni saqlash muammolarini anglagan holda, milliy va xalqaro miqyosda global sa'y-harakatlarni kuchaytirish orqali birinchi navbatda rta bilan bog'liq o'lim darajasini barqarorlashtirish va keyin kamaytirish maqsadida yo'l harakati xavfsizligi bo'yicha harakatlar o'n yilligi deb e'lon qilindi.

Bunday erkak jinsi kabi ijtimoiy-iqtisodiy omillar heterojen guruh; yosh; kambag'al ta'lim; kam daromad; xavf olib xulq; spirtli ichimliklarni iste'mol qilish; psixofaol moddalar; shaxsiy himoya uskunalari bo'lmagan foydalanish; yo'l harakati xavfsizligi qoidalari va tezlik chegaralari rioya qilmaslik; mototsikllar yoki og'ir avtomobil transport vositalari minib; va haydovchilik guvohnomasini olish; old O'rindiqlarni egallagan yo'lovchilar; va yo'l-transport hodisalariga qurbonlariga tezkor tibbiy yordam ko'rsatishni kechiktirish; baxtsiz hodisalar oqibatlarini bartaraf etish yoki kuchaytirishda potensial xavf omillari sifatida aniqlandi.

2007 yildan beri 88 mamlakat rta bilan bog'liq o'limning sezilarli darajada kamayganligini ko'rsatdi va bu etarli siyosiy majburiyat ajoyib taraqqiyotga olib kelishi mumkinligiga umid baxsh etdi. Vizyon zaif yo'l foydalanuvchilari manfaati uchun Real maqsadlarni belgilash orqali milliy strategiyani ishlab chiqishdan iborat (ya'ni. piyodalar, velosipedchilar va

motorli ikki g'ildirakli chavandozlar), transport vositalari va yo'l muhiti keng ko'lamli tadbirlarni amalga oshirish orqali integratsiyalashgan tarzda.

Asosiy qadam cheklangan resurslarni eng yaxshi taqsimlashga erishish uchun oqilona siyosatni rejalashtirish uchun sababchi omillarni va RTA ning aniq hajmini aniqlash uchun ma'lumotlar yig'ish tarmog'ini ishlab chiqishdir, ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda.

Ommaviy axborot vositalaridan foydalanish orqali ommaviy axborot vositalarini yo'l harakati xavfsizligi qoidalari va qoidalari / shaxsiy himoya vositalarini kiyish zarurati / tegishli jazolar to'g'risida xabardor qilish bo'yicha jamoatchilikni xabardor qilish kampaniyalari kabi boshqa choralar;yo'l harakati xavfsizligi bo'yicha milliy harakatlarga ko'plab sohalarni jalb qilish; xavfsizlik kamarlaridan, dubulg'alardan va bolalardan foydalanishni targ'ib qiluvchi qonunlarning qat'iy bajarilishi cheklash;haydovchilar uchun qondagi alkohol kontsentratsiyasi chegaralarini belgilash va bajarish; xavfsiz yo'llar loyihalashtirish; avtomobil xavfsizlik standartlarini oshirish uchun muhandislik chora-tadbirlar; jamoat transporti xavfsiz usullari targ'ib;samarali foydalanish, shaharsozlik, hech transport zonasini rag'batlantirish; tezkor va sifatli post-avariya javob tashkil etish; va amalga oshirilgan chora-tadbirlar natijalarini baholash uchun monitoring va baholash tizimini tashkil etish; strategik bo'lishi mumkin rta yukiga qarshi turish uchun amalga oshirildi.

Yo'l harakati xavfsizligining nazariy jihatlarini yo'llarda xavfsizlikni tushunish va yaxshilashga qaratilgan bir qator tushunchalar, printsiplar va modellarni o'z ichiga oladi. Ushbu jihatlar ko'pincha muhandislik, psixologiya, sotsiologiya va boshqa sohalardagi tushunchalarni birlashtirgan fanlararo yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Yo'l harakati xavfsizligining ba'zi asosiy nazariy jihatlarini:

Jarohatlarning oldini olish sohasida kashshof Uilyam Xaddon yo'l harakati xavfsizligiga ta'sir qiluvchi omillarni avariya oldingi, avariya va halokatdan keyingi bosqichlarga ajratuvchi matritsani ishlab chiqdi. Ushbu matritsa har bir bosqichda aralashuvlar va qarshi choralarni tushunish uchun asos yaratadi.

Xavfsiz tizim yondashuvi: ushbu yondashuv yo'l harakati xavfsizligini yo'l foydalanuvchilari, transport vositalari dizaynerlari va infratuzilmani rejalashtiruvchilar o'rtasida umumiy mas'uliyat sifatida ko'rib chiqadi. Bu inson xatolarini hisobga oladigan kechirimli tizimlarni loyihalashtirishga, baxtsiz hodisalarning og'ir jarohatlar yoki o'limga olib kelishiga yo'l qo'ymaslikka urg'u beradi.

Vision Zero: Shvetsiyada paydo bo'lgan Vision Zero falsafasi yo'llarda hech qanday hayot yo'qotish yoki jiddiy jarohatlar qabul qilinmasligini ta'kidlaydi. Yo'l harakati bilan bog'liq o'lim va og'ir jarohatlarni bartaraf etish uchun yo'l dizayni, avtomobil xavfsizligi va foydalanuvchi xatti-harakatlaridagi tizimli o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlaydi.

Inson omillari va xulq-atvor modellari: inson xatti-harakatlarini tushunish yo'l harakati xavfsizligi uchun juda muhimdir. Rejalashtirilgan xatti-harakatlar nazariyasi va sog'liqqa ishonish modeli kabi modellar haydovchilarning qarorlari va yo'ldagi xatti-harakatlariga ta'sir qiluvchi omillarni bashorat qilish va tushuntirishga yordam beradi.

Xavf gomeostaz nazariyasi: Jerald J. S. Uayld tomonidan taklif qilingan ushbu nazariya shaxslarning maqbul xavf darajasiga ega ekanligini ko'rsatadi. Agar yo'l muhitining bir jihati xavfsizroq bo'lsa (masalan, transport vositalarining xavfsizligi yaxshilangan bo'lsa), shaxslar ko'proq xavf-xatar bilan kompensatsiya qilishlari mumkin, bu esa xavfsizlik afzalliklarini inkor etishi mumkin.

Trafik oqimi nazariyalari: trafik oqimini o'rganish transport vositalarining yo'lda qanday ta'sir qilishini tushunishni o'z ichiga oladi. Asosiy diagramma va transport oqimi nazariyalari kabi nazariy modellar transportni boshqarishni optimallashtirishga yordam beradi, tirbandlik va baxtsiz hodisalar xavfini kamaytiradi.

Avariyaning o'zgartirish funksiyalari: ushbu funksiyalar ma'lum bir xavfsizlik choralari natijasida avariya chastotasi yoki zo'ravonligining kutilayotgan o'zgarishini aniqlaydi. Ular yaxshilangan belgilar, transport signallari yoki yo'l dizaynini o'zgartirish kabi aralashuvlarning samaradorligini baholashning tizimli usulini taqdim etadi.

Yo'l harakati xavfsizligi auditi: yo'l harakati xavfsizligiga proaktiv yondashuv, ushbu tekshiruvlar potentsial xavfsizlik muammolarini aniqlash va baxtsiz hodisalar sodir bo'lishidan oldin yaxshilanishni tavsiya qilish uchun mavjud yoki rejalashtirilgan yo'llar va transport tizimlarini tizimli baholashni o'z ichiga oladi.

Epidemiologik yondashuvlar: yo'l harakati xavfsizligiga epidemiologik usullarni qo'llash yo'l bilan bog'liq jarohatlar va o'limlarning tarqalishi va determinantlarini o'rganishni o'z ichiga oladi. Bu xavf omillarini aniqlashga va maqsadli aralashuvlarni loyihalashga yordam beradi.

Simulyatsiya modellari: kompyuterga asoslangan simulyatsiya modellari tadqiqotchilar va rejalashtiruvchilarga turli xil stsenariylarning boshqariladigan muhitda yo'l harakati xavfsizligiga ta'sirini sinab ko'rishga imkon beradi. Bu natijalarni bashorat qilish va aralashuvlarning samaradorligini real dunyosiz baholashga yordam beradi implementation.

Bu ushbu nazariy jihatlarni birlashtirgan holda, yo'l harakati xavfsizligi bo'yicha mutaxassislar yo'l-transport hodisalarining chastotasi va og'irligini kamaytirish, oxir-oqibat hayotni saqlab qolish va jarohatlarni minimallashtirish bo'yicha kompleks strategiyalarni ishlab chiqishlari mumkin.

Xulosa

Yo'l harakati xavfsizligi-bu kompleks chora-tadbirlar va birgalikdagi sa'y-harakatlarni talab qiladigan jamoaviy javobgarlik. Infratuzilmani yaxshilash, yo'l harakati qonunlarini bajarish, xabardorlikni oshirish va avtomobil xavfsizligini oshirish orqali biz yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashda muhim yutuqlarga erishishimiz mumkin. Keling, hamma uchun xavfsizroq va uyg'unroq yo'l muhitini yaratish uchun qo'llarimizni birlashtirish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kovord R., Ohlsson, K., Alm T., 2004. *Salbiy xatti-harakatlarning potentsial echimi sifatida dinamik ravishda joylashtirilgan qo'llab-quvvatlash*
2. Krafft M., Kullgren A., Yolg'on A., Tingvall C., 1999. *Avtomobillarning passiv xavfsizligini rivojlantirish-interfeyslar masalasi*

3. Leveson, N. G., 2002. *Tizim xavfsizligi muhandisligi: kelajakka qaytish. Olingan 2006-10-18*
4. Mackay, M., Tivari, G., 2005. *Yo'l-transport halokatlarining oldini olish. In: JSSTyig'ilishining rivojlanishi*

